

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบแนวคิดในการศึกษา ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
5. บริบทเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

รัตนา สวาสดิพันธ์ (2539 : 6) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจในงานเป็นผลของการจูงใจให้มนุษย์ทำงาน โดยออกมาในรูปของความพอใจให้เกิดความพึงพอใจในงานด้วยเงินและรางวัลตอบแทนด้วยกันทั้งนั้นประสบผลสำเร็จในการทำงานเป็นที่ยอมรับสามารถทำด้วยตนเองและมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน นอกจากนี้ ถ้าหน่วยงานออกแบบงานให้ผู้ปฏิบัติเกิดความพอใจในงานแล้ว หน่วยงานก็จะมีทางหาความร่วมมือจากพนักงานได้มากขึ้น และผู้ปฏิบัติเต็มใจทำงานมากขึ้น

สุพล เพชรานนท์ (2540 : 27) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นในลักษณะเชิงบวกของบุคคลเมื่อได้รับความตอบสนองความต้องการหรือได้รับ สิ่งตอบแทนที่คาดหวังไว้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 775) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง พอใจ ชอบใจ พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์คือความพยายามที่จะขจัดความตึงเครียด หรือ ความกระวนกระวาย หรือภาวะไม่ได้ดูสุขภาพในร่างกาย ซึ่งเมื่อมนุษย์สามารถจัดสิ่งต่างๆ ดังกล่าว ได้แล้ว มนุษย์ย่อมได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ตนต้องการ

วรูม (Vroom. 1964 : 47) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นผลจากบุคคลนั้นๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเข้าไปรับรู้แล้วเห็นพอใจความหมายของความพึงพอใจ สามารถทดแทนความหมายของทัศนคติได้ ซึ่งบางที่เรียกว่า ทฤษฎี V.I.E

V - Valance ซึ่งหมายถึงความพึงพอใจ

I - Instrumentality ซึ่งหมายถึง สื่อ เครื่องมือ หรือวิถีนำไปสู่ความพึงพอใจ

E - Expectancy หมายถึงความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้นจึงต้องกระทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองตามที่ตั้งความหวังหรือคาดหวังเอาไว้แล้ว บุคคลก็จะได้รับความพึงพอใจ และ ในขณะที่เดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้น ไปเรื่อยๆ

จึงสรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการ ได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้บริการจะเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการให้บริการขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคล

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

กิลเมอร์ (Gilmer. 1966 : 254-255) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นผลของเจตคติต่างๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งความพอใจนั้น ได้แก่ ความรู้สึกว่ามีความสำเร็จในการทำงาน รู้สึกว่าได้รับการยกย่อง และรู้สึกว่ามีโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยที่ความพึง

พอใจ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้ หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

มาสโลว์ (Maslow) เป็นนักจิตวิทยาอยู่ที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้พัฒนาทฤษฎี การจูงใจที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่งขึ้นมา มาสโลว์ ระบุว่าบุคคลจะมีความต้องการที่เรียงลำดับจากระดับพื้นฐานมากที่สุดไปยังระดับสูงสุด ดังนี้ (พยุงศักดิ์ นามวรรณ. 2537 : 53 – 54)

2.1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) ความต้องการทางร่างกายจะอยู่ลำดับต่ำที่สุด ความต้องการพื้นฐานมากที่สุดที่ระบบ โดยมาสโลว์ ความต้องการเหล่านี้จะหมายถึงแรงผลักดันทางชีววิทยาพื้นฐาน เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ และที่อยู่อาศัย เพื่อการตอบสนองความต้องการเหล่านี้ บริษัทจะต้องให้เงินเดือนอย่างเพียงพอแก่บุคคลที่พวกเขาจะรับภาระสภาพการดำรงชีวิตอยู่ได้ (เช่น อาหารและที่อยู่อาศัย) ในทำนองเดียวกันเวลาพักจะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของงานด้วยที่เปิด โอกาสให้บุคคลตอบสนองความต้องการทางร่างกายของพวกเขาได้ โครงการออกกำลังกายนี้จะช่วยให้พนักงานมีสุขภาพดีด้วยการตอบสนองความต้องการทางร่างกายของพวกเขา บุคคลที่หิวจนเกินไปหรือเจ็บป่วยจนเกินไปยากที่จะมีส่วนช่วยต่อบริษัทของพวกเขาได้อย่างเต็มที่ โดยทั่วไปความต้องการทางร่างกายจะถูกตอบสนองด้วยรายได้ที่เพียงพอและสภาพแวดล้อมของงานที่ดี เช่น ห้องน้ำสะอาด แสงสว่างที่เพียงพอ อุณหภูมิที่สบายและการระบายอากาศที่ดี

2.2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการลำดับที่สองของมาสโลว์ จะถูกกระตุ้นภายหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายถูกตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยจะหมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยปราศจากอันตรายทางร่างกายและจิตใจ บริษัทสามารถทำได้หลายสิ่งหลายอย่างเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการความปลอดภัย ตัวอย่างเช่น บริษัทอาจจะให้การประกันชีวิตและสุขภาพ สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย กฎและข้อบังคับที่ยุติธรรมและสมควร และการยอมให้มีสภาพแรงงาน

2.3 ความต้องการทางสังคม (Social needs) ความต้องการทางสังคม คือ ความต้องการระดับสามที่ระบุโดยมาสโลว์ ความต้องการทางสังคมจะหมายถึงความต้องการที่จะเกี่ยวพันการมีเพื่อนและการถูกยอมรับ โดยบุคคลอื่น เพื่อการตอบสนองความต้องการทางสังคม บริษัทอาจจะกระตุ้นการมีส่วนร่วมภายในกิจกรรมทางสังคม เช่น งานเลี้ยงของ

สำนักงาน ทีมฟุตบอลหรือ โบว์ลิ่งของบริษัทจะให้โอกาสของการตอบสนองความต้องการทางสังคมด้วย การเป็นสมาชิกสโมสรของบริษัทจะให้โอกาสที่ดีแก่ผู้บริหารเพื่อ “การสร้างเครือข่าย” กับผู้บริหารคนอื่น ในขณะที่ตอบสนองความต้องการทางสังคมของพวกเขาได้ด้วย ก่อนหน้านี้เราได้กล่าวถึง โครงการสุขภาพจะช่วยตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้ โครงการสุขภาพนี้สามารถช่วยตอบสนองความต้องการทางสังคมได้ด้วย ความจริงแล้วการทำงานหรือการเล่นกีฬากับเพื่อนร่วมงานจะให้โอกาสที่ดีเยี่ยมต่อการมีเพื่อน การวิจัยแสดงให้เห็นว่าความต้องการทางสังคมจะถูกกระตุ้นภายใต้สภาวะที่ “ความไม่แน่นอนทางองค์กร” มีอยู่ เช่น เมื่อความเป็นไปได้ของการรวมบริษัทได้คุกคามความมั่นคงของงาน ภายใต้สภาวะเช่นนี้บุคคลจะแสวงหาความเป็นมิตรจากเพื่อนร่วมงาน เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังเป็นไปอยู่

2.4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem needs) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงคือ ความต้องการระดับที่สี่ ความต้องการเหล่านี้หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่จะสร้างการเคารพตนเองและการชมเชยจากบุคคลอื่น ความต้องการชื่อเสียงและการยกย่องจากบุคคลอื่นจะเป็นความต้องการประเภทนี้ ตัวอย่างเช่น พวกเขาอาจจะได้รับเชิญงานเลี้ยงเพื่อที่จะยกย่องความสำเร็จที่ดีเด่น การพิมพ์เรื่องราวภายในจดหมายข่าวของบริษัท เพื่อที่จะพรรณนาความสำเร็จของบุคคล การให้กุญแจห้องน้ำแก่ผู้บริหาร การให้ที่จอดรถยนต์ส่วนบุคคล และการประกาศ “บุคคลดีเด่น” ประจำเดือน ล้วนแต่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่สามารถกระทำเพื่อการตอบสนองความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง การให้รางวัลเป็นนาฬิกาและเพชรแก่การบริการที่ดีและรางวัลราคาถูก เช่น ที-เชิ้ต และเหยือกเบียร์จะมีประโยชน์ต่อการยกย่องด้วย

2.5 ความต้องการความสมหวังของชีวิต (Self-actualization needs)

ความต้องการความสมหวังของชีวิตคือ ความต้องการระดับสูงสุด บุคคลมักจะต้องการ โอกาสที่จะคิดสร้างสรรค์ภายในงาน หรือพวกเขาอาจจะต้องการความเป็นอิสระและความรับผิดชอบ บริษัทได้พยายามจูงใจบุคคลเหล่านี้ด้วยการเสนอตำแหน่งที่ท้าทายแก่พวกเขา เป็นความต้องการที่จะบรรลุความสมหวังของตนเองด้วยการใช้ความสามารถ ทักษะ และศักยภาพอย่างเต็มที่ บุคคลที่ถูกรังเกียจด้วยความต้องการความสมหวังของชีวิตจะแสวงหางานที่ท้าทายความสามารถของพวกเขา การเปิด โอกาสให้พวกเขาใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ประชาชนมีความรู้สึกพอใจ ชอบใจ และมีความยินดีที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจจะเป็นผลที่เกิดจากทัศนคติองค์กร หรือการทำงานขององค์กรนั้นรวมกัน ความคาดหวังที่เขาคาดหมายไว้ ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ต่อผลงานและองค์กร และได้รับการตอบสนองทั้งรูปธรรม และนามธรรม เป็นไปตามที่คาดหมายไว้ แรงจูงใจที่จะมีความรู้สึกพึงพอใจก็จะสูงขึ้น แต่ในทางกลับกัน ถ้ามีทัศนคติในเชิงลบต่องาน และการตอบสนองไม่เป็นไปตามที่คาดหมาย แรงจูงใจที่จะมีความรู้สึกพึงพอใจก็จะต่ำไปด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม

1. ความหมายของการจัดสวัสดิการสังคม

งานบริการสังคม (Social Service) เป็นส่วนหนึ่งของงานสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ซึ่งได้มีผู้นิยามความหมายไว้มากมาย ดังนี้

อำพล ขำเพ็ง (2546 : 56) ให้ความหมายว่า สวัสดิการ หมายถึง การมีวิถีชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ที่ราบรื่นมั่นคงตลอดจนการกินคืออยู่ดี มีมาตรฐานในการครองชีพ สูงขึ้น มีสุขภาพและอนามัยที่ดี ซึ่งสวัสดิการของแต่ละบุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความสมบูรณ์ทางร่างกาย ความสมบูรณ์ทางวัตถุและความสมบูรณ์ทางจิตใจ

จำลอง ศรีประสาธน์ (2531 : 78) กล่าวว่า “สวัสดิการสังคม” หมายถึงสภาวะความเป็นอยู่ของคนในสังคม ซึ่งได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริม เพื่อตอบสนองความต้องการบนพื้นฐานของความจำเป็นที่อยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ (2530 : 25) นิยามสวัสดิการสังคมว่าคือ “งานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดี ของประชาชนในทุกด้านทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งไม่อาจแยกออกจากกันได้ และโดยลักษณะงานเป็นทั้งการป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหาและช่วยให้สังคมโดยส่วนรวมพัฒนา

นิคม จันทรวาทูร (2535 : 34) อภิปรายความหมายของสวัสดิการสังคมว่า หมายถึง โครงการที่รัฐหรือสังคมจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนที่ด้อยทางเศรษฐกิจและสังคมและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กอนาถาไร้ที่พึ่ง เด็กเร่ร่อนไร้ที่พึ่ง และคนยากจนที่ขาดรายได้ในการครองชีพ คนชรา คนพิการ และผู้ประสบภัยต่างๆ โครงการนี้

ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยรัฐ เรียกว่า การประชาสงเคราะห์ สำหรับโครงการที่ดำเนินการ โดยองค์กรเอกชน เรียกว่า การสังคมเคราะห์ สวัสดิการสังคมเป็นโครงการที่ผู้ได้รับผลประโยชน์ไม่ต้องออกเงินสมทบ โดยได้เงินค่าใช้จ่ายจากงบประมาณของรัฐ และการ บริจาคในกรณีที่ เป็นโครงการที่ดำเนินการ โดยองค์กรเอกชน

สรุปการจัดสวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรมหรือบริการต่างๆ ที่รัฐบาลหรือ เอกชน หรือรัฐวิสาหกิจจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน ชุมชนและสังคม โดย ส่วนรวมในการแก้ไข บำบัดและป้องกันปัญหาในระดับต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถทางอารมณ์ จิตใจและพัฒนาสังคมตลอดจนประเทศชาติในที่สุดสวัสดิการ สังคมจึงเป็นโครงการ (Program) หรือ (Agency) หรือสถาบัน (Institute) ต่างๆ ที่สังคม คือ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนจัดขึ้นเพื่อแก้ไข ส่งเสริม หรือปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ก็อาจจะจัดเป็นสถาบันสังคมประเภทหนึ่ง ได้ควบคู่ไปกับสถาบันสังคมอื่นๆ หรือสถาบันทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง

2. ประเภทของงานสวัสดิการสังคม

จำลอง ศรีประสาธน์ (2531 : 79) กล่าวถึงการดำเนินงานสวัสดิการสังคมว่า เป็นการจัดบริการต่างๆ ที่สำคัญและจำเป็นมี 6 สาขา คือ การศึกษา การสาธารณสุข การจัดที่อยู่อาศัย การประกันรายได้ การจ้างแรงงาน และบริการสังคม ซึ่งประกอบด้วย (1) บริการ สำหรับครอบครัว ได้แก่ บริการที่จัดขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันและเสริมสร้างชีวิตครอบครัว ให้มั่นคงยิ่งขึ้น (2) บริการสวัสดิภาพเด็ก เป็นการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอ (3) บริการ ด้านการฟื้นฟูและปรับสภาพผู้เจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุและ (4) บริการชุมชน เป็น บริการที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการแก่ชุมชนในด้านการพัฒนา

จิราลักษณ์ จงสถิตย์มัน (2535 : 56) ได้ให้ความหมายสวัสดิการสังคมไว้ว่า หมายถึง ระบบสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นหลักประกันในชีวิตว่า ประชาชนได้รับความช่วยเหลือในระดับหนึ่ง โดยมีการจัดสวัสดิการสังคมประเภทต่างๆ ภายใต้อัตลักษณ์การสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม 3 หลักประการ ได้แก่

2.1 หลักการประกันสังคม เป็นบริการที่มุ่งคุ้มครองป้องกันไม่ให้ประชาชนผู้ มีรายได้อาจได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีพ ในลักษณะการส่งเงินสมทบจากสามฝ่าย (ลูกจ้าง นายจ้าง และรัฐ) เพื่อกองทุนกลาง โดยมีการจ่ายประโยชน์ทดแทนให้แก่ลูกจ้าง ผู้ประกันตน ตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เพราะถือว่าเป็นสิทธิที่พึงมีพึงได้

โดยไม่ต้องมีการทดสอบความจำเป็นหรือความเดือดร้อน (Means-test) แต่อย่างไร ระบบประกันสังคมครอบคลุมการประกันต่างๆ หลายประเภท เช่น การประกันสุขภาพ การประกันการคลอดบุตร การประกันทุพพลภาพ การประกันการเสียชีวิต การประกันอุบัติเหตุ และโรคจากการทำงาน การประกันชราภาพ การประกันการสงเคราะห์ครอบครัว และการประกันการว่างงาน

2.2 หลักการสงเคราะห์ประชาชนหรือการช่วยเหลือประชาชน (Public assistance หรือ Social assistance) เป็นบริการช่วยเหลือประชาชนที่มีปัญหาความเดือดร้อนหรือความจำเป็น โดยจะต้องมีการทดสอบก่อนว่าประชาชนเหล่านั้นมีความเดือดร้อนหรือความจำเป็นเพียงใด เช่น การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การตรวจสอบเอกสารก่อนการให้บริการที่เหมาะสม โดยใช้เงินงบประมาณของรัฐดำเนินการ ลักษณะการช่วยเหลือหรือการสงเคราะห์ที่สำคัญ คือ การเงิน (Cash) วัตถุสิ่งของต่างๆ (Kind) บริการต่างๆ เช่น การส่งต่อผู้ใช้บริการ ไปใช้บริการยังหน่วยงานแห่งอื่น ถ้าหากหน่วยงานนั้นๆ ไม่อาจให้บริการได้ (Referral services) การให้คำแนะนำปรึกษา (Counseling) และการรับเข้าสถานสงเคราะห์ (Institutional care)

2.3 หลักการบริการสังคม (Social services) หมายถึง บริการหรือกิจกรรมที่จัดและดำเนินงาน โดยรัฐบาล ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 6 สาขาใหญ่ๆ คือ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การจ้างงาน การคุ้มครองรายได้ บริการสังคมทั่วไปดังนี้

2.3.1 บริการด้านการศึกษา (Education) เป็นงานของภาครัฐและเอกชนที่จะต้องจัดการให้สมาชิกในสังคมได้ศึกษาเล่าเรียน มีความรู้ ทั้งด้านความรู้พื้นฐานอันจะทำให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุกและมีศักดิ์ศรี และความรู้อันเป็นทักษะที่บุคคลจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ต่อไป บริการด้านนี้ ผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ หน่วยงานที่จัดการศึกษาในระบบและหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำหน้าที่สร้างการรับและการเรียนรู้นอกระบบสถานศึกษาให้แก่สมาชิกในสังคม

2.3.2 บริการด้านสุขภาพอนามัย (Health) ได้แก่ งานสุขภาพอนามัย ทั้งด้านป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพให้สมาชิกในสังคมได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ปราศจากโรคร้าย ร่างกายแข็งแรง หน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้ส่วนใหญ่ ได้แก่ หน่วยงานด้านสาธารณสุข

2.3.3 บริการด้านที่อยู่อาศัย (Housing) เป็นการจัดการให้สมาชิกในสังคมได้อยู่อาศัยในสถานที่ที่เหมาะสมที่มีขนาดพอเหมาะ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิด

อาศัยเกิดความเครียดและมีปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ ผู้ที่ดำเนินการด้านนี้ ประกอบด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งในสังคมที่งานบริการด้านที่อยู่อาศัยนี้ ดำเนินไปอย่างเหมาะสม สภาพการอยู่อาศัยในชุมชนแออัดหรือสภาพการ ไร้ที่อยู่อาศัยจะ ปรากฏให้เห็นอยู่น้อยมาก

2.3.4 บริการด้านการจ้างงาน (Employment) เป็นการสร้างและกระจาย แหล่งงานให้ประชาชนในสังคมได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นได้มีรายได้เพื่อใช้ในการยังชีพ บริการด้านนี้ ทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบในการจัดการ ซึ่งหาก มีการจัดการได้อย่างรอบคอบจะมีผลให้ประชาชนในสังคมนั้นๆ มีอัตราส่วนของผู้ว่างงานต่ำ มีการจ้างงานระดับน้อยรวมไปถึงสามารถสร้างแรงงานที่มีฝีมือในอัตราส่วนสูงมากขึ้นด้วย

2.3.5 บริการสังคมด้านการคุ้มครองรายได้ (Income Maintenance) หรือ การประกันรายได้ เป็นการสร้างหลักประกันให้กับสมาชิกในสังคมที่จะมีรายได้สำหรับเลี้ยง ชีวิตในยามที่พ้นจากวัยทำงาน เมื่อว่างงานอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วย ประสบอุบัติเหตุ หรือเมื่อตกงาน ซึ่งทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการประสานความร่วมมือในการจัดบริการด้าน นี้ เช่น ระบบเงินบำนาญ ระบบประกันสังคม สำหรับการจ่ายเงินทดแทนรายได้ ฯลฯ

2.3.6 บริการสังคมด้านการบริการสังคมทั่วไป (General Social Services) เป็นการจัดบริการต่างๆ ให้แก่บุคคลและครอบครัว เพื่อให้ปรับตัวได้ดี และส่งเสริมการทำ หน้าที่ทางสังคม เช่น บริการให้คำปรึกษาและบำบัดต่างๆ บริการสำหรับเด็กและครอบครัว การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ บริการสำหรับผู้สูงอายุ บริการส่งต่อ บริการชุมชน บริการ ข่าวสารต่างๆ

3. ผู้รับบริการสังคมทั่วไป

ผู้รับบริการสังคมทั่วไป มี 2 แบบ คือ

3.1 แบบ Public Utilities ซึ่งถือว่าผู้ใช้บริการเป็นผู้บริโภค (Consumers) มิใช่ ผู้รับบริการ (Client) เป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการและการเรียนรู้ทางสังคมที่ดี หรือ การให้ข่าวสารและการเข้าถึงบริการ อาทิ บริการวางแผนครอบครัว บริการอุปการะเลี้ยงดู เด็ก ศูนย์ผู้สูงอายุ

3.2 แบบ Case Services ผู้มาใช้บริการถือว่าเป็นผู้รับบริการ (Client) ดังนั้น ผู้รับบริการจะเป็นประชาชนที่ไม่สามารถปรับตัวได้ มีปัญหาต่างๆ เจ็บป่วย หรือประสบ

ความยุ่งยากเดือดร้อนนานัปการ เมื่อรับบริการจะต้องมีการวินิจฉัย ประเด็นปัญหา หรือการรับรองว่าเป็นผู้มีความต้องการและมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะรับบริการได้

การจัดสวัสดิการสังคมภายใต้หลักการของระบบความมั่นคงทางสังคมทั้ง 3 ประการ ผนวกกับระบบสวัสดิการสังคมที่มุ่งพัฒนา ป้องกันและแก้ไข บำบัด พื้นฟูนั้น จะครอบคลุมการจัดบริการให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทุกประเภท ไม่ว่าจะจำแนกโดยใช้ หลักการจำแนกประเภทแบบใด ทั้งกลุ่มที่เข้มแข็ง ที่ตนเองได้ กลุ่มคนที่อ่อนแอ ด้อยโอกาส หรือกลุ่มคนที่จำแนกตามหน่วยวิเคราะห์ เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มแรงงาน กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ

4 การถ่ายโอนบริการสาธารณะงานด้านสวัสดิการสังคม

ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ.2544-2547) มีการถ่ายโอนภารกิจ ตามกรอบของกฎหมาย ว่าด้วยการกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็น ช่วงของการปรับปรุงระบบการบริหารงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารราชการส่วนกลาง และบริหารราชการส่วนภูมิภาค รวมทั้งการพัฒนายุทธศาสตร์ การสร้างความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากร งบประมาณ และทรัพย์สิน รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของภารกิจที่ถ่ายโอนจะมีทั้งการถ่ายโอนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับ หน่วยงานของรัฐและมีบุคลากรจำนวนหนึ่งถ่ายโอนไปปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการถ่ายโอนในช่วง 4 ปีแรก สิ้นสุดจนถึงระยะเวลาการถ่ายโอนในปีที่ 10 (พ.ศ.2548-2553) ตามกรอบของกฎหมาย ว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน มีการปรับบทบาทของ ราชการบริหารส่วนกลางราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาค ประชาชนที่จะเรียนรู้ร่วมกันในการถ่ายโอนภารกิจ มีการปรับกลไกความสัมพันธ์ระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับราชการบริหารส่วนภูมิภาคอย่างกลมกลืน รวมทั้งปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการกิจ สาธารณะ ที่ตอบสนองตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น และจะทำให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส

ในช่วงเวลาหลังจากปีที่ 10 (พ.ศ.2544 เป็นต้นไป) ประชาชนในท้องถิ่นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถถึงบริการสาธารณะ ได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจการกำกับดูแลและการตรวจสอบ ตลอดจนการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ในส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการพัฒนาศักยภาพทางด้านบริหารจัดการและการคลังท้องถิ่นที่พึ่งตนเองและเป็นอิสระมากขึ้น ผู้บริหารและสภาท้องถิ่นจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร ราชการบริหารส่วนภูมิภาคจะเปลี่ยนบทบาทจากฐานะผู้จัดทำบริการสาธารณะมาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้ขอบเขตที่ชัดเจน และการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (กรมการปกครอง. 2549 : 54)

4.1 กรอบแนวคิดการถ่ายโอนบริการสาธารณะ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ยึดหลักการและสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

4.1.1 ด้านความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การบริหาร งานบุคคล และการเงินการคลังของตนเอง โดยยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความมั่นคงของชาติเอาไว้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่น ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

4.1.2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของตนเองได้มากขึ้น โดยปรับบทบาทและภารกิจของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคและเพิ่มบทบาทให้ส่วนท้องถิ่นเข้าดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาครับผิดชอบในภารกิจมหาดาด และภารกิจที่เกินกว่าขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการได้ โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบาย และด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็นให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

4.1.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ

การกำหนดแนวทางการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการ ซึ่งจะกำหนดหลักการทั่วไปในการพิจารณาถ่ายโอนภารกิจ รูปแบบการถ่ายโอน ภารกิจที่ราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคจะถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะเวลาการถ่ายโอนแนวทางการจัดแบ่งอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ แนวทางการจัดสรรทรัพยากรด้านการเงิน การคลัง และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจ ปรับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรวมทั้งแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

4.2 เป้าหมายของแผนการกระจายอำนาจ แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีการถ่ายโอนภารกิจในการจัดการบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 โดยกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ ในการให้บริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองให้ชัดเจน โดยปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใด หรือแห่งใดที่มีความพร้อมในการรับถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และภารกิจให้ดำเนินการถ่ายโอนภายใน 4 ปี สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดหรือแห่งใดที่ไม่สามารถจะรับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และภารกิจภายใน 4 ปี ให้ดำเนินการถ่ายโอนภายใน 10 ปี

4.3 แนวทางการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเขตกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐจะกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอำนาจการตัดสินใจอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินการคลัง และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆ สร้างความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐจะดำเนินการปรับบทบาทของราชการบริหารส่วนกลางและ
ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ปรับโครงสร้างภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง พัฒนาโครงสร้างและกลไกเพื่อสนับสนุนการ
กระจายอำนาจ รวมทั้งสร้างระบบติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลและประเมินผลที่มี
ประสิทธิภาพ

อนึ่ง ตามมติของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เมื่อวันที่ 1
สิงหาคม 2540 ได้เห็นชอบให้กรมประชาสงเคราะห์ (สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพฯ) ถ่ายโอน
งาน 8 ลักษณะงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นว่าลักษณะงานทั้ง 8 ประการ
นั้น เป็นภารกิจด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ซึ่งเป็น
อำนาจหน้าที่ที่เทศบาลฯ จะต้องกระทำอยู่แล้ว ดังนั้น การปฏิบัติตามภารกิจที่กรม
ประชาสงเคราะห์ (สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพฯ) จะถ่ายโอนให้จึงไม่เป็นการคัดต่อทบัญญัติ
ของกฎหมายแต่อย่างใด แต่ยังเป็นการสนับสนุนให้เทศบาลฯ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้อย่าง
เป็นรูปธรรมมากขึ้น

5. ภาระงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน

5.1 งานสังคมสงเคราะห์

5.1.1 การสงเคราะห์ประชาชนผู้ทุพพลภาพ ขาดแคลน ไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบภัย
พิบัติต่าง ๆ ผู้สูงอายุและผู้พิการทุพพลภาพ

5.1.2 การสงเคราะห์ครอบครัวและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต
ในครอบครัว

5.1.3 การให้คำปรึกษา แนะนำ ในด้านสังคมสงเคราะห์แก่ผู้มาขอรับ
บริการ

5.1.4 การประสานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการสังคม
สงเคราะห์และงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

5.1.5 การสอดส่อง ดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ประพฤติน่า
เหมาะสมแก่วัยให้คำปรึกษา แนะนำ แก่เด็กและเยาวชนซึ่งมีปัญหาในด้านต่าง ๆ

5.1.6 การสงเคราะห์เด็กและเยาวชน สตรี ที่ครอบครัวประสบปัญหาความ
เดือดร้อนในด้านต่าง ๆ

5.1.7 การสนับสนุนดูแลการดำเนินงานสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

5.2 งานพัฒนาชุมชน

5.2.1 การดำเนินการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา การอนามัยสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

5.2.2 การสำรวจข้อมูลชุมชน ส่งเสริมการจัดตั้งและเลือกตั้ง คณะกรรมการชุมชน สนับสนุนการรวมกลุ่ม/องค์กรชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเอง

5.2.3 การฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

5.2.4 การจัดระเบียบชุมชน

5.2.5 การเสริมสร้างองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน

5.2.6 การดูแลการบริหารจัดการกองทุนชุมชนเมือง

5.2.7 การส่งเสริมอาชีพเสริมสร้างรายได้แก่ประชาชน

5.2.8 การสนับสนุนส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน

5.3 งานธุรการ ปฏิบัติงานตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ

5.3.1 ควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ด้านบุคลากร และ ด้านงานสารบรรณ

5.3.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลของส่วนงานสวัสดิการสังคม

5.3.3 จัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และการโอน-แก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณของส่วนงานสวัสดิการสังคม

5.3.4 จัดทำรายงานการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ โครงการต่าง ๆ ของส่วนงานสวัสดิการสังคม

สรุป การจัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้นำภาระหน้าที่งานด้านการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน ทั้ง 3 ด้าน มาใช้กรอบแนวคิดการศึกษาครั้งนี้

6. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

ตามที่มีการถ่ายโอนภารกิจด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ป่วยเอดส์มาให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นั้น ดังนั้นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานการคลังเพียงพอสามารถจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ จึงสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 มาตรา 16 (10) และมาตรา 17(27) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมาตรา 76 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และมาตรา 90 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และมาตรา 11(11)แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป

“คนพิการ” หมายความว่า คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

“ผู้ป่วยเอดส์” หมายความว่า ผู้ป่วยเอดส์ที่แพทย์ได้รับรองและทำการวินิจฉัยแล้ว

“ผู้อุปการะ” หมายความว่า บรรดาผู้ดูแลผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์ เช่น บิดา มารดา บุตร สาม ภริยา ญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่นที่ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์ได้รับการช่วยเหลือ แต่ทั้งนี้มิให้หมายความรวมถึงสถานสงเคราะห์หรือองค์กรที่ดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ” หมายความว่า เงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ป่วยเอดส์ ที่มีสิทธิได้รับเงิน โดยจ่ายเป็นเบี้ยยังชีพ

“ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์” หมายความว่า ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์ ซึ่งได้รับการอนุมัติรายชื่อจากผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

“ประชาคม” หมายความว่า การรวมตัวกันของชุมชน องค์กรภาครัฐ เอกชนและประชาชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ซึ่งการจัดองค์กรให้เป็นไปตามที่ทางราชการกำหนด

“ประชาคมหมู่บ้าน” หมายความว่า ประชาคมในเขตหมู่บ้าน

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกเทศมนตรี นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งและให้หมายความรวมถึงรองนายกกองกิจการบริหารส่วนจังหวัด รองนายกเทศมนตรี รองนายกกองกิจการบริหารส่วนตำบล รองนายกเมืองพัทยา หรือรองผู้บริหารสูงสุดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าวแต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรุงเทพมหานคร

“พนักงานส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ข้าราชการกองกิจการบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานส่วนตำบล พนักงานเมืองพัทยา และข้าราชการหรือพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ข้อ 5 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ โดยมีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด 1

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินสงเคราะห์

ข้อ 6 ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ ได้แก่ ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ป่วยเอดส์ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้งหรือขาดผู้อุปการเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

ข้อ 7 ในกรณีผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ป่วยเอดส์ มีคุณสมบัติเบื้องต้นเหมือนกัน ให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนกว่า หรือผู้ที่มีปัญหาซ้ำซ้อน หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารยากต่อการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นผู้ได้รับการพิจารณาก่อน

หมวดที่ 2

วิธีการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์

ส่วนที่ 1

ผู้สูงอายุและคนพิการ

ข้อ 8 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการกับผู้สูงอายุและคนพิการด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบรายชื่อผู้สูงอายุและคนพิการที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 แล้วเสนอต่อที่ประชุมประชาคมท้องถิ่น เพื่อทำการพิจารณาจัดลำดับผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ ทั้งนี้ให้นำความใน ข้อ 7 และบัญชีรายชื่อที่สำรองไว้ที่จังหวัดมาประกอบการพิจารณาจัดลำดับด้วยสำหรับในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบลให้มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อทำการคัดเลือกโดยจัดลำดับผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ของหมู่บ้านก่อน

(2) นำรายชื่อผู้สูงอายุและคนพิการที่ผ่านการคัดเลือกตามข้อ 8(1) มาจัดทำเป็นบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ แล้วปิดประกาศไว้โดยเปิดเผยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ณ สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือที่อื่นๆ ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด หากไม่มีผู้ใดคัดค้านให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำเสนอผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ตามบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์

ในกรณีที่มีการคัดค้านบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ดังกล่าว ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการคัดค้านบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ ประกอบด้วยผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนของประชาคมท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน และให้คณะกรรมการตรวจสอบการคัดค้านบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์รายงานผลการตรวจสอบให้ผู้บริหารท้องถิ่นทราบภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติหรือถอนรายชื่อในบัญชีต่อไป

ส่วนที่ 2

ผู้ป่วยเอดส์

ข้อ 9 ผู้ป่วยเอดส์ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และมีความประสงค์จะขอรับการสงเคราะห์ให้ยื่นคำขอต่อผู้บริหารท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่

ในกรณีที่ผู้ป่วยเอดส์ไม่สามารถเดินทางมายื่นคำขอรับการสงเคราะห์ด้วยตนเองได้จะมอบอำนาจให้ผู้อุปการะมาดำเนินการแทนก็ได้

แบบคำขอรับการสงเคราะห์และหนังสือมอบอำนาจให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ข้อ 10 เมื่อมีผู้ป่วยเอดส์มายื่นคำขอรับการสงเคราะห์ตามข้อ ให้พนักงานส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ออกไปตรวจสอบความเป็นอยู่ของผู้มาขอรับการสงเคราะห์ว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติสมควรจะได้รับการสงเคราะห์หรือไม่ โดยให้นำความในข้อ 7 มาประกอบการพิจารณาจัดลำดับด้วยและให้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ป่วยเอดส์ที่มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพเสนอผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ตามระเบียบนี้

7. แนวทางการดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

7.1 หลักเกณฑ์และขั้นตอนแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

7.1.1 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนเป็นเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ โดยผู้สูงอายุให้จ่ายในอัตรา 300บาท/เดือนและวิธีการคัดเลือกผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ให้เป็นไปตาม

ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. 2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

7.1.2 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความประสงค์จะตั้งงบประมาณของตนเองเพื่อสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้จำนวนคนและอัตรามากกว่าที่รัฐจัดสรรให้ตามข้อ 1 ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ตามแนวทางดังนี้

7.2 หลักเกณฑ์การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

7.2.1 ผู้สูงอายุที่อายุเกินหกสิบปีบุรุษขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

7.2.2 มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

7.3 ขั้นตอนแนวทางปฏิบัติ

7.3.1 สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดแจ้งแนวทางการดำเนินงานตามระเบียบฯ และรายชื่อดำรงผู้สูงอายุ

7.3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการดังนี้

1) การสำรวจข้อมูลผู้มีคุณสมบัติรับเบี้ยยังชีพ คือ โดยการสำรวจ จากเจ้าหน้าที่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก หรือผู้สูงอายุแจ้งขึ้นทะเบียนด้วยตนเอง

2) การจัดทำประชาคมเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการรับเบี้ยยังชีพ คือ เจ้าหน้าที่จัดทำประชาคมโดยนำรายชื่อ ที่เข้าประชุมประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบลเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการรับเบี้ยยังชีพ

3) การจัดทำบัญชีรายชื่อและการประกาศรายชื่อ คือ เจ้าหน้าที่นำรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับปีละประกาศไว้โดยเปิดเผยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

4) การจ่ายเบี้ยยังชีพ คือ การจ่ายเบี้ยยังชีพทุกสามเดือนต่อครั้งหรือหกเดือนต่อครั้ง โดยจ่ายเป็นเงินสดหรือโอนเข้าบัญชีของผู้รับเบี้ยยังชีพ

การตั้งงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะตั้งงบประมาณของตนเองหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามอัตรา

การตั้งงบประมาณเพื่อจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ตามอัตราที่

กำหนดในระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ กำหนดรายละ 500 บาท / เดือน

การตั้งงบประมาณเพื่อจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เกินกว่าที่
กำหนด ตามข้อ 2.1 จะต้องไม่เกินกว่าสองเท่าของอัตราที่กำหนดหรือ ไม่เกินกว่าหนึ่งพันบาท

7.4 การจ่ายเงินในส่วนที่เป็นราย ได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.3.1 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
ให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุตามบัญชีรายชื่อที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหาร
ท้องถิ่น

7.3.2 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยัง
ชีพให้แก่ผู้มีสิทธิมากกว่าอัตราที่รัฐกำหนด สามารถจ่ายได้ไม่เกินสองเท่าของอัตราที่กำหนด
หรือ ไม่เกินหนึ่งพันบาท

7.3.3 ให้พนักงานส่วนท้องถิ่นผู้มีหน้าที่ในการจ่ายเงินดำเนินการดังนี้

3.3.1 จ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุเดือนละ 1 ครั้ง หรือ
จะจ่ายปีละ 2 ครั้งๆละ 6 เดือนก็ได้

7.5 หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ มีดังต่อไปนี้

7.4.1 เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการจัดสรรงบประมาณเงิน
อุดหนุนจากส่วนกลางเพื่อการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับเงิน
งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่า
ด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 โดย
อนุโลม

7.4.2 กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบัญชีรายชื่อสำรอกของผู้มีสิทธิ
ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ได้ผ่านการคัดเลือกของคณะกรรมการต่างๆ ไว้ที่
จังหวัด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำบัญชีรายชื่อดังกล่าวรวมกับบัญชีรายชื่อสำรอกของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าเป็นบัญชีเดียวกัน

7.4.3 กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ไม่มีรายชื่อสำรอกตามข้อ 2
เมื่อได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนจากส่วนกลางให้นำเงินอุดหนุนไปดำเนินการสงเคราะห์
ให้แก่ผู้มีรายชื่อในบัญชีสำรอกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เช่นเดียวกับการสงเคราะห์
จากเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.4.4 การคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติรายใหม่และการปฏิบัติกรอื่นใดนอกจาก
ที่กำหนดไว้ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อ
การยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

7.4.5 เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้จ่ายในอัตรา 500 บาท / เดือน

7.4.6 การพิจารณาคัดเลือกผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ รายใหม่ สำหรับงบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้ถือปฏิบัติ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 โดยอนุโลม

สรุป การดำเนินงานสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นสวัสดิการที่รัฐบาล เปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้สวัสดิการ ในสถานสงเคราะห์มาสู่ชุมชนเป็นฐาน โดยรัฐบาลได้ โอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่ ประสบปัญหาทุกขัยาก เดือดร้อนถูกทอดทิ้ง ฐานะยากจน ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู เป็นต้น การให้บริการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้สูงอายุที่มีต่อการ ให้ บริการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการหรือขั้นตอนการให้บริการ คือ มีการจัดประชุมประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน มีการจัดกิจกรรมออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมกับผู้สูงอายุใน การประชุมออกความคิดเห็น ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ คือ ให้บริการด้วยหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาสุภาพ มีการแนะนำขั้นตอนการให้บริการ การตั้งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ มีการอธิบายตอบข้อซักถามของผู้สูงอายุ ด้านสถานที่ตั้งอำนวยความสะดวก คือ การให้ บริการนอกสถานที่ สถานที่ในการให้บริการสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ บริการ สถานที่ให้บริการมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสะดวกในการให้บริการ และด้าน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ มีรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ มีการ จัดประชุมให้ความรู้เรื่องการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ อธิบาย ชี้แจงและแนะนำขั้นตอนการรู้ ข้อมูลข่าวสาร มีกิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้ผู้สูงอายุ

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2550 : 27) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น ก็คือ ระบบการ บริหารและจัดการสาธารณะ และทรัพย์สินต่างๆ ของท้องถิ่นหนึ่งในรัฐหนึ่ง เป็นท้องถิ่น อันมีขอบเขตชัดเจนภายในรัฐนั้น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีโครงสร้างด้านอำนาจหน้าที่ที่ กำหนดโดยกฎหมายทั่วไปและ/หรือกฎหมายพิเศษ

อุทัย หิรัญโต (2543 : 2) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของคนการบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้น

โกวิท พวงงาม (2552 : 20) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยเลือกตัวแทนเข้าเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองตนเองและสามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2. ลักษณะสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22) ได้สรุปลักษณะสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่นดังนี้

- 2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน
- 2.2 มีอิสระในการบริหารงาน และสามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองในการวินิจฉัยและการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ
- 2.3 มีงบประมาณของตนเอง โดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้อื่นๆตามที่กฎหมายกำหนด
- 2.4 คณะผู้บริหารท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน

จากลักษณะสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า การปกครองท้องถิ่นยึดหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นนั้น

3. องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2552 : 24) ได้สรุปองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

- 3.1 เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
- 3.2 มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่

บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

- 3.3 มีอิสระในการปกครองตนเอง
- 3.4 มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
- 3.5 มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองและเพียงพอ
- 3.6 มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
- 3.7 มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
- 3.8 มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของ

กฎหมายแม่บท

- 3.9 มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น จะมีลักษณะเป็นเสมือนรัฐฯ หนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยประชากร อาณาเขต มีรัฐบาลและมีอำนาจอธิปไตยสามารถจะบริหารจัดการท้องถิ่นได้อย่างอิสระเท่าที่รัฐบาลกลางได้มอบหมาย

4. ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิทย์ พวงงาม (2552 : 25) ได้สรุปความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

4.1 การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันที่ฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

4.2 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

4.3 การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองเพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน

4.4 การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

4.5 การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

4.6 การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่อยู่ภายในหน่วยงานการปกครองระดับประเทศ ในประเทศที่เป็นรัฐเดี่ยวและอยู่ต่ำกว่าหน่วยการปกครองระดับมลรัฐในประเทศที่เป็นรัฐรวม โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าวมีความรับผิดชอบขั้นต้นท้องถิ่นของตน และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญๆ ได้ โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐบาลกลางหรือมลรัฐซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดหรือจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่ามี ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม ซึ่งจะเป็นการปูพื้นฐานให้ประชาชนเข้าใจถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ตลอดจนบทบาทในการที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมือง สามารถบริหารจัดการท้องถิ่นของตน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538

2. ความเป็นมา

พ.ศ. 2537 ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบลโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล อันได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 567 ตำบล (2542)

รูปแบบที่ 2 “องค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.) ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้(โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในรูปงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43) ซึ่งปัจจุบันปี 2542 มีอยู่จำนวน 6,369 แห่ง พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประเด็นต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างที่มาของสมาชิก อบต. อำนาจหน้าที่เป็น อบต. เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอให้เห็นทั้งโครงสร้าง อบต. ตามกฎหมายเดิม และในส่วนที่เป็น อบต. ที่ได้รับการแก้ไขใหม่พร้อม ๆ กันไป พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 โดยเนื้อหาส่วนใหญ่แก้ไขชื่อเรียกบุคคลและคำศัพท์กฎหมายที่ให้สอดคล้องกับกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนใน ปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 15,000 บาท อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งได้มีการจัดตั้งในแต่ละครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 (2538) จำนวน 617 แห่ง มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 3 มีนาคม 2538

ครั้งที่ 2 (2539) จำนวน 2,143 แห่ง มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 3 มีนาคม 2539

ครั้งที่ 3 (2540) จำนวน 3,637 แห่ง มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 23 กุมภาพันธ์

2540

ครั้งที่ 4 (2542) จำนวน 350 แห่ง มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 14 ธันวาคม 2542

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ (เป็นโครงสร้างที่ใช้ในปัจจุบัน พ.ศ. 2546) โครงสร้าง อบต.

1. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบัน มีลักษณะโครงสร้างที่มีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ซึ่งเกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546) ทำให้โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

1.1 โครงสร้าง องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน เหมือนเดิมเหมือน โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542

1.3 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน

2. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล
- 2.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติตำบลร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร อบต. ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล ตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

3. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1 บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบัญญัติและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

3.3 รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

3.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยบัญญัติหน้าที่ที่ อบต. จะต้องทำดังนี้

4.1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

4.1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4.1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4.1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4.1.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4.1.7 คุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.8 บำรุงรักษาสีลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

4.1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

4.2 กฎหมายกำหนดให้ อบต. ที่มีความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอ อาจจัดทำกิจการในเขต อบต. อีกจำนวน 13 ข้อ

4.2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

- 4.2.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 4.2.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 4.2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ

และสวนสาธารณะ

- 4.2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 4.2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 4.2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 4.2.8 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของ

แผ่นดิน

- 4.2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 4.2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 4.2.11 กิจการเกี่ยวกับพาณิชย์
- 4.2.12 การท่องเที่ยว
- 4.2.13 การผังเมือง

4.3 อำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

- 4.3.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 4.3.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 4.3.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 4.3.4 การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
- 4.3.5 การสาธารณสุขการ
- 4.3.6 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 4.3.7 การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 4.3.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 4.3.9 การจัดการศึกษา
- 4.3.10 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา

และผู้ด้อยโอกาส

- 4.3.11 การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น
- 4.3.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 4.3.13 การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 4.3.14 การส่งเสริมกีฬา
- 4.3.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 4.3.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 4.3.17 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 4.3.18 การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 4.3.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 4.3.20 การจัดมีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 4.3.21 การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 4.3.22 การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 4.3.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
- 4.3.24 การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4.3.25 การผังเมือง
- 4.3.26 การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 4.3.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 4.3.28 การควบคุมอาคาร
- 4.3.29 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 4.3.30 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 4.3.31 กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

5. การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชาในส่วนราชการ มีพนักงานส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการประจำ และมีลูกจ้างจำนวนตามโครงสร้างตามกรอบอัตรากำลัง เป็นไปตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งกำหนดไว้ 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยมีกรอบพิจารณาจากรายได้ พื้นที่ และประชากรในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกณฑ์ในการพิจารณากรอบอัตรากำลัง แบ่งการบริหารออกเป็นอย่างน้อย 5 ส่วนดังนี้ (วิกิพีเดีย. 2554 : เว็บไซต์)

5.1 สำนักปลัดงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการพนักงานตำบลและลูกจ้าง งานการประชุม งานนโยบายและแผน งานกฎหมายและคดี งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานกิจการสถานและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

5.2 ส่วนการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเบิกเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน และอื่นๆ โดยมี ฝ่ายงานการเงิน ฝ่ายงานบัญชี ฝ่ายงานพัฒนาและจัดเก็บรายได้ ฝ่ายทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

5.3 ส่วนโยธา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ ประมาณราคา ค่าใช้จ่ายในโครงการ งานควบคุมอาคาร โดยมีฝ่ายก่อสร้าง ฝ่ายออกแบบและควบคุมอาคาร ฝ่ายประสานสาธารณูปโภค และฝ่ายผังเมือง และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

5.4 ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา คือ ฝ่ายส่งเสริมกิจการโรงเรียน และฝ่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

5.5 ส่วนสวัสดิการสังคม ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนให้การสงเคราะห์แก่เด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ

5.6 ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสาธารณสุขทั้งหมด โดยมีฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุข

ฝ่ายรักษาความสะอาด ฝ่ายควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฝ่ายควบคุมโรค และฝ่ายบริการสาธารณสุขและงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

6. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

6.1 องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้ายภาษีบำรุงท้องที่ อากรฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมใบอนุญาต รวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเนื่องจากการฆ่าสัตว์

6.2 ส่วนราชการจัดเก็บให้ ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิบัตรและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน อากรรังนกอีแอ่น ค่าภาคหลวงค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ รายได้จากอากรกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินจากประทานบัตรในอนุญาต และอาชญาบัตรกฎหมายว่าด้วยการประมง รายได้จากทรัพยากรธรรมชาติ

6.3 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

6.4 รายได้อื่นๆ เช่น รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภค รายได้จากกิจการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้ รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้ และตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

7. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายจ่ายตามงบประมาณ โดยจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ รายจ่ายงบกลาง และรายจ่ายตามแผนงาน

7.1 รายจ่ายงบกลาง หมายถึง รายจ่ายที่องค์กรปกครองท้องถิ่นมีภาระผูกพันต้องจ่าย และเป็นรายจ่ายที่จัดไว้เพื่อจัดสรรให้หน่วยงานต่างๆเบิกจ่าย ได้แก่

7.1.1 ค่าชำระเงินกู้และดอกเบี้ย

7.1.2 รายจ่ายตามข้อผูกพัน

7.1.3 เงินสำรองจ่าย

7.1.4 เงินงบประมาณรายจ่ายทั่วไปตั้งช่วยเหลืองบประมาณ

7.1.5 เงินช่วยค่าทำศพ

7.2 รายจ่ายตามแผนงาน หมายถึง รายจ่ายซึ่งกำหนดรายละเอียดหมวด
รายจ่ายไว้ในงานหรือโครงการตามแผนงานสำหรับหน่วยงานใดโดยเฉพาะ ได้แก่

- 7.2.1 หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ
- 7.2.2 หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ
- 7.2.3 หมวดค่าจ้างชั่วคราว
- 7.2.4 หมวดค่าสาธารณูปโภค
- 7.2.5 หมวดเงินอุดหนุน
- 7.2.6 หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง
- 7.2.7 หมวดรายจ่ายอื่นๆ

สรุปได้ว่า โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สำคัญ
จะประกอบไปด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายก องค์การบริหารส่วน
ตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเลือกตั้งโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่
ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น การบริหารงานบุคคล มีปลัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชา พนักงานส่วนตำบล จึงกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล
เป็นอีกรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ มีการตรา
พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และได้มีการแก้ไข
ปรับปรุงเพื่อใช้ได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์จนถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 เพื่อ
เป็นการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ในการที่จะได้เรียนรู้การบริหารจัดการภายใน
ท้องถิ่นของตน รู้จักการเข้ามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการ
พัฒนา การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนา
ประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

บริบทเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน

1. สภาพทั่วไป

5.1 ที่ตั้งและขนาดพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระยะห่างจากอำเภอโกสุมพิสัยเป็นระยะทางประมาณ 13 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อบต. หนองซอน	อำเภอเขียงยืน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อบต. ยางท่าแจ้ง	อำเภอโกสุมพิสัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อบต. ยางน้อย	อำเภอโกสุมพิสัย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อบต. นาทอง	อำเภอเขียงยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน มีเนื้อที่ทั้งหมด 23.50 ตารางกิโลเมตร หรือ 14,667 ไร่ มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 11 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านเขื่อน	หมู่ที่ 7 บ้านเขื่อน
หมู่ที่ 2 บ้านเขื่อน	หมู่ที่ 8 บ้านเขื่อน
หมู่ที่ 3 บ้านเขื่อน	หมู่ที่ 9 บ้านโนนดุ่น
หมู่ที่ 4 บ้านโนนดุ่น	หมู่ที่ 10 บ้านเขื่อน
หมู่ที่ 5 บ้านโนนเนา	หมู่ที่ 11 บ้านเขื่อน
หมู่ที่ 6 บ้านเขื่อน	

5.2 สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลเขื่อน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักคือทำนาปีปีละ 1 ครั้ง และทำนาปรังปีละ 1 ครั้ง อาชีพรองลงมาคือ ค้าขาย ปลุกพืชผัก

5.3 สภาพทั่วไป

สภาพภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นที่ราบลุ่มมีคลองชลประทานผ่านพื้นที่ทำการเกษตรของราษฎรเกือบทั้งหมด

2. ประชากร

ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 5,666 คน แยกเป็นชาย 2,791 คน แยกเป็นหญิง 2,875 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,486 ครัวเรือน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และครัวเรือนตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 1 บ้านเขื่อน	157	163	320	83
หมู่ที่ 2 บ้านเขื่อน	275	291	566	165
หมู่ที่ 3 บ้านเขื่อน	254	279	533	136
หมู่ที่ 4 บ้านโนนคูน	291	307	598	157
หมู่ที่ 5 บ้านโนนเนาวิ	389	406	795	203
หมู่ที่ 6 บ้านเขื่อน	368	347	715	206
หมู่ที่ 7 บ้านเขื่อน	204	236	440	120
หมู่ที่ 8 บ้านเขื่อน	284	319	603	139
หมู่ที่ 9 บ้านโนนคูน	246	244	490	133
หมู่ที่ 10 บ้านเขื่อน	155	128	283	70
หมู่ที่ 11 บ้านเขื่อน	168	155	323	74
รวม	2,791	2,875	5,666	1,486

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎรอำเภอโกสุมพิสัย. 2554 : 1

3. โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน

3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

3.1.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งหมู่บ้านละ 2 คน มีวาระ 4 ปี มีจำนวนทั้งหมด 22 คน

3.1.2 คณะผู้บริหาร ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขื่อน ร่อง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขื่อน 2 คน เลขานุการนายก อบต. 1 คน ซึ่งนายกองค้การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

3.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน แบ่งหน่วยการบริหารและภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบ โดยจัดแบ่งส่วนราชการองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน ออกเป็นดังนี้

3.2.1 สำนักปลัดงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบงาน บริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการพนักงานตำบลและลูกจ้าง งาน การประชุม งานนโยบายและแผน งานกฎหมายและคดี งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานกิจการสภาและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

3.2.2 ส่วนการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเบิกเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน และอื่นๆ โดยมี ฝ่ายงานการเงิน ฝ่าย งานบัญชี ฝ่ายงานพัฒนาและจัดเก็บรายได้ ฝ่ายทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ และงานอื่นๆ ที่ เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

3.2.3 ส่วนโยธา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ ประมวลราคา ค่าใช้จ่ายในโครงการ งานควบคุมอาคาร โดยมีฝ่ายก่อสร้าง ฝ่ายออกแบบและ ควบคุมอาคาร ฝ่ายประสานสาธารณูปโภค และฝ่ายผังเมือง และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ ได้รับมอบหมาย

3.2.4 ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ การศึกษา คือ ฝ่ายส่งเสริมกิจการโรงเรียน และฝ่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และงานอื่นๆ ที่ เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

3.2.5 ส่วนสวัสดิการสังคม ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนให้การสงเคราะห์แก่เด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการและ ผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ

3.2.6 ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงาน สาธารณสุขทั้งหมด โดยมีฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุข ฝ่ายรักษาความสะอาด ฝ่ายควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฝ่ายควบคุม โรค และ ฝ่ายบริการสาธารณสุขและงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

สรุปได้ว่า ตำบลเขื่อนเป็นตำบลที่มีความอุดมสมบูรณ์สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทุกฤดูกาลเนื่องจากมีคลองชลประทานไหลผ่านรอบๆตำบลเขื่อนและการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนเป็นการบริหารที่เป็นกระบวนการที่จะนำเอาทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องประกอบการจัดองค์การเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่และวางอำนาจอย่างชัดเจนมีลำดับขั้นของกาบังคับบัญชา มีกฎเกณฑ์ในการบริหารที่ชัดเจน มีการวางแผน มีงบประมาณ มีการประสานงาน มีการรายงานผลการดำเนินงาน มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พรอนันต์ กิตติมันคง (2547 : 115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในภาพรวมมาก เมื่อพิจารณาตามภูมิลำเนาในเขตเทศบาลนครเขตเมือง และเขตชนบทพบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด ระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุทุกด้านอยู่ในระดับมากและในรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมาด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ สวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัย โดยมีความต้องการในระดับปานกลางเท่านั้น ส่วนความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนและด้อยโอกาส ผลการวิจัยพบว่า มีความต้องการในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมในภาพรวมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามภูมิลำเนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้านและมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน

บึงอร ธรรมรงค์ (2550 : 63-64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจและความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลกำแพงดินอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร” จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลกำแพงดินมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่าๆกัน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ/ศาสนา ด้านความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง โดยทางเทศบาลตำบลกำแพงดิน โดยมีกิจกรรมที่ต้องการให้เทศบาลตำบลกำแพงดิน ดำเนินการก่อนเป็นอันดับแรก ด้านการรักษาพยาบาล ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ เมื่อสรุปรวมกิจกรรมเป็นแต่ละด้านพบว่า ด้านความต้องการความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง ด้านรายได้มากกว่าทุกด้าน สอดคล้องกับสภาพครอบครัวชาวไทยในปัจจุบันที่มีขนาดเล็กลงกว่าในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่เพียงลำพัง จึงต้องการความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง

ชลธิชา พรราวศรี (2550 : 69 - 70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตตำบลมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร” ผลการวิจัยพบว่า ดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตตำบลมหาชนะชัย จังหวัดยโสธรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ่ายเงินในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการรายงานผลการดำเนินการ ด้านการตั้งงบประมาณ ด้านคัดเลือกผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเก็บรักษาหลักฐานการจ่ายหรือ โอนเงิน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตตำบลมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ระหว่างประชากรทั้งสามกลุ่มที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยรวมไม่แตกต่างกัน

วิภา ฐุสรานนท์ (2550 : 71-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก คือ เบี้ยยังชีพมีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้ อดบด. ให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ขั้นตอนการ

จ่ายเบี้ยยังชีพ มีความสะดวกรวดเร็วตรงต่อเวลา และการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่ได้รับความสะดวกรวดเร็ว การจ่ายเบี้ยยังชีพโปร่งใสและเป็นธรรม และยังพบว่าผู้สูงอายุมีระดับความพึงพอใจปานกลาง คือ จำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับน้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ยากไร้ และยังมีผู้สูงอายุที่ยากไร้ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพอีกเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการทบทวนคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เป็นประจำทุกปี ปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพในอนาคตให้มีเท่าที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุที่ยากไร้และไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จัดให้มีสวัสดิการในด้านการดูแลสุขภาพ หรือรักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เช่น การจัดให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขดูแลผู้สูงอายุ จัดให้มีสถานสงเคราะห์คนชรา มีการชี้แจงให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้มีความเข้าใจในการดำเนินการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและประโยชน์ของการที่ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สร้างจิตสำนึกให้ครอบครัวชุมชน ให้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุและเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

ศิริรัตน์ กิมขู (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละไกรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ที่มีต่อการบริหารงานด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างหรือประชาชน มีความรู้สึกชอบหรือพอใจต่อแรงจูงใจในด้านต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละไกรทองได้ดำเนินการจัดทำขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้รับการตอบสนองอย่างแท้จริง การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติสำหรับการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีแนวปฏิบัติและรายละเอียดที่ชัดเจน จึงทำให้ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางประเด็นหรือบางด้านเท่านั้น ยกเว้น เพศ ที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีผลต่อระดับความพึงพอใจ ยกเว้น เพศ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ชายทั้งหมด

วิชากร กลาดแคล้ว (2551 : 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดำเนินการ เรื่องการจัดสวัสดิการค่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ” ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา มีการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในตำบล จากจำนวนผู้สูงอายุที่มีชื่ออยู่ในสำมะโนประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 507 คน มีผู้ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 309 คน ผู้สูงอายุในตำบลต้องการให้มีการตรวจร่างกายเบื้องต้น ต้องการ ได้รับข่าวสารสุขภาพ ต้องการให้มี

คำแนะนำด้านสุขภาพจากบุคลากรสาธารณสุขที่เป็นแกนนำและมีความต้องการให้มีคำแนะนำ และมีความต้องการให้มีกิจกรรมส่งเสริมอารมณ์ จิตวิญญาณ และสังคม เช่น กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมทางศาสนา ต้องการให้มีการพบปะกันระหว่างสมาชิกบ่อยกว่าปกติ เช่น การจัดทัศนศึกษาให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนกับผู้สูงอายุอื่น นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังต้องการให้มีการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ในลักษณะการจัดตั้งกองทุนสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อกิจการทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมรายได้

นฤมล สิงห์เงา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบัวบาน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบัวบาน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ น่าจะเป็นเพราะว่า นับตั้งแต่ได้มีการถ่ายโอนภาระกิจการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพจากกรมประชาสงเคราะห์มาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 เทศบาลตำบลบัวบาน ได้ปรับปรุงขั้นตอนการจัดการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ โดยยึดแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลบัวบาน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลบัวบาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ศิริกร ไชยชนะเพ็ง (2553 : 70 -71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอนพบว่าอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายชื่อ ขั้นตอนการจัดทำประชาคม ขั้นตอนการสำรวจข้อมูล ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละขั้นตอน พบว่า ขั้นตอนการสำรวจข้อมูลอยู่ในระดับมากทุกข้อ ขั้นตอนการจัดทำประชาคม อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ขั้นตอนการจัดทำประชาคม อยู่ในระดับมากทุกข้อ และขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพอยู่ในระดับมากทุกข้อ ผลการเปรียบเทียบพบว่า ขั้นตอนการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุ จำนวน 14 หมู่บ้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและผู้สูงอายุ จำนวน 2

หมู่บ้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ขั้นตอนการประชาคม ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายชื่อและขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุทั้ง 16 หมู่บ้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

เฉลิมชัย ประทุมรุ่ง (2553 : 62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอกว๊านป่า จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสำรวจข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายชื่อและขั้นตอนการจัดทำประชาคม และอยู่ในระดับน้อย 1 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ ผลการวิจัยอาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนาส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมิมีโอกาสไปตรวจสอบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ ได้มีโอกาสเข้าไปตรวจสอบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพมีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ รวมทั้งสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละหมู่บ้านให้ความสำคัญกับการสำรวจและการจัดทำข้อมูลเป็นอย่างดี โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำข้อมูลข่าวสารสิทธิในด้าน การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุเข้ารับเงินสวัสดิการ

ปยุตนา สุขผา (2553 : 81-82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ่ายเงินในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการเก็บรักษาหลักฐานการจ่ายหรือ โอนเงิน ด้านการตั้งงบประมาณ ด้านคัดเลือกผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรายงานผลการดำเนินการ ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ และสถานภาพบุคคล ผลการศึกษา พบว่า เพศและสถานภาพบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้ศึกษาได้รวบรวมมาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับความคิดเห็นขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบกับ

ปัจจัยหลายๆด้านในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งในส่วนของศักยภาพในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งโดยภาพรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ดำเนินงานภายใต้อำนาจหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนดครอบคลุมทุกภารกิจ ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้ศึกษาและผู้สนใจต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY